СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р **Стилиян Стоянов**,

член на научно жури за защита на дисертация за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ от **Добрина Иванова Богданова**

в област на висшето образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, научна специалност „Теория и история на литературата“

Тема:
Българската драматургична класика – литературни и телевизионни ракурси

Основание за написване: Заповед № 491/16.03.2023 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“

Добрина Богданова е редовен докторант към Катедрата по литература на Югозападния университет. Завършила е специалността „Българска филология“ в ЮЗУ „Неофит Рилски“ и магистратура по електронни медии в СУ „Св. Климент Охридски“. Понастоящем е ръководител на Регионалния телевизионен център, Благоевград. В автореферата към дисертацията Добрина Богданова е посочила три публикации и три участия в национални и международни конференции, непосредствено свързани с тематиката и проблематиката на дисертационния си труд. Като член на Катедрата по литература, докторант към която е Добрина Богданова твърдя, че тя е изпълнила всички изисквания и задачи, заложени в индивидуалния ѝ учебен план на докторант.

Предложеният за защита дисертационен труд се състои от увод, три глави, заключение, библиография и филмография в общ обем от 230

страници. Цялостното впечатление от него е добро: това е един добре премислен и композиран текст, изследващ връзката между текста на драматургичната творба и аудио-визуалната му реализация в рамките на телевизионния театър.

Дисертационният труд на Добрина Богданова, най-общо казано, има интердисциплинарен характер. Макар докторантката да акцентира още в уводните думи, че подходът към драмите на Йовков, Петко Тодоров и Антон Страшимиров ще е предимно филологически, самата постановка на проблема предполага да се търсят множество ракурси: в заглавието те са определени като литературни и телевизионни, а както се вижда след прочитането на текста, и литературните, и телевизионните ракурси имат свои подраздели: литературните и социокултурните контексти на времето, в което се появяват драмите на Йордан Йовков, Петко Тодоров и Антон Страшимиров и на времето на техните миграции в телевизионния театър; рецептивните нагласи на зрителя в класическия и в телевизионния театър; метафорите – словесни и визуални и т.н. В крайна сметка се е получила една система от засичащи се гледни точки към литературната класика; едно добре конструирано ветрило от интерпретации, които отсеняват смислите и в текста на драматугичната творба, и в нейната (нейните) телевизионни адаптации. Тук трябва да отбележим оригиналността на идеята на Добрина Богданова и проф. Ракьовски, както и много добрата ѝ реализация в текста на дисертацията. Длъжни сме да отбележим също, че изследванията на връзката литература – визуални изкуства в България са доста скромни – концепциите от изследванията Юлиян Вучков, Маргарита Пешева и Анна Топалджикова са уместно вплетени в текста на Добрина, също както и идеите на Ханс—Тийс Леман. Като цяло обаче на Дарина Богданова ѝ се е наложило да напипва внимателно тезите и подходите, а не

да нагажда известни теоретични доктрини към темата, която разработва. Вероятно тук е помогнал статутът ѝ на филолог-телевизионер.

Дисертацията се е получила и заради добре премислените и наложени ограничения. Очевидно е, че текстът би се разбягал, ако Добрина бе решила да интерпретира изобщо връзката българска драматургия – български телевизионен театър и да вкара в текста, да речем, класически неща като „Криворазбраната цивилизация“ или множеството телевизионни варианти на Радичкова драматургия или проза. В този смисъл ограничаването на литературния материал до 4 драми и техните телевизионни адаптации работи и за целостта на текста, и за убедителността на интерпретациите.

За тях работят и добре подбраните смислови центрове на отделните глави: странстващата Албена, егоцентрикът и тълпата като смислово ядро при интерпретациите на „Змейова сватба“ на Петко Тодоров; синтезът от модерност и традиция, коментиран на базата на „Вампир“ и „Свекърва“ на Антон Страшимиров. Дисертацията демонстрира много добро познаване на творческата история на интерпретираните драми, мотивите – социокултурни и лични, които ги пораждат.

От друга страна, телевизионният театър е не просто прекодиране на литературния текст, но и пренасянето му в друга комуникативна ситуация. Театърът по пантофи, както отбелязва Добрина Богданова, влиза в дома на зрителя с претенцията внушенията му да бъдат достъпни за максимално широк кръг зрители. Това довежда до промяна на текста на оригинала, за да стане той разбираем за зрител, гледащ пиесата половин век и повече след нейното създаване. Изхождайки от тезата на Ханс-Тийс Леман, че: „ В крайна сметка зрителят е този, който *(съ-) монтира отделните части* и решава дали и как желае да фокусира погледа си“, Добрина Богданова насочва вниманието си към анализ, от една страна на това как се променят

зрителските нагласи и очаквания във времето на появата на драматургичния текст и във времето на неговата миграция в телевизионния театър. От друга страна, опитът на телевизионер ѝ дава предимството да погледне „отвътре“, откъм кухнята направата на телевизионната пиеса. В този смисъл изследвайки мигрирането на литературния текст в телевизионния театър, Добрина Богданова е обърнала сериозно внимание на чисто телевизионната специфика с нейните ограничения, но и с възможностите, които дава. Ограничения времеви (до 90 минути ефирно време и до 20 дни производствено), ограничения пространствени – действието се развива в телевизионното студио, ограниченията, но и възможностите, които дава окото на камерата – различните ракурси, планове, засечки, които материализират визуалното внушение; ролята на музиката и т.н.

Добрина Богданова успява да види детайлите – в литературния първоизточник и в телевизионните му адаптации, да ги интерпретира и в крайна сметка да изгради едно убедително изследване за връзките литература – телевизионен театър, поставени в контекстите на намеренията на автора и на режисьора; на евентуалната рецепция и естетическа реакция от страна на телевизионния зрител.

Авторефератът коректно представя структурата и приносите на дисертационния труд.

Заключение: Дисертационният труд на Добрина Богданова ***Българската драматургична класика – литературни и телевизионни ракурси*** е задълбочено изследване, което предлага интересни и добре мотивирани интерпретации на специфичен кръг проблеми: връзката драматургичен текст и неговата реализация (миграция) на сцената на класическия или телевизионния театър; динамиката на рецептивните

нагласи на зрителите; поетиката и инструментариума на „театъра по пантофи“. Изследване, което придобива още по-голямо значение, като се има предвид скромните приноси на българското литературознание и медиазнание в интердисциплинарното поле „литература – телевизия“. Това ми дава основание убедено да предложа да бъде присъдена ОНС „доктор“ на Добрина Иванова Богданова в професионално направление: 2.1 *Филология*, научна специалност: *Теория и история на литературата*.

.

Благоевград,

11. 05. 2023 г. (проф. д-р Стилиян Стоянов)

OPINION

by prof. Stiliyan Stoyanov, Ph.D.

member of the scientific jury for the defense of a dissertation for the acquisition of the educational and scientific degree "doctor" by Dobrina Ivanova Bogdanova in the field of high education 2. Humanities,

professional direction 2.1. Philology, scientific specialty "Theory and History of Literature"

Subject:

"Bulgarian dramatic classics - literary and television perspectives"

The dissertation of Dobrina Bogdanova has an interdisciplinary character. The formulation of the problem suggests looking for multiple perspectives: in the title they are defined as literary and television, and as can be seen after reading the text, both literary and television perspectives have their own subsections. In the end, a system of intersecting points of view towards the literary classics was obtained.

Studies of the relationship between literature and visual arts in Bulgaria are quite modest - concepts from the studies of Julian Vuchkov, Margarita Pesheva and Anna Topaldzhikova are appropriately woven into Dobrina's text, as well as the ideas of Hans-Ties Lehmann.

Limiting the literary material to 4 dramas and their television adaptations works both for the integrity of the text and the persuasiveness of the interpretations. The well-chosen meaning centers of the individual chapters also work for them: the wandering Albena, the egocentric and the crowd as a meaning core in the interpretations of "Snake Wedding" by Petko Todorov; the

synthesis of modernity and tradition, commented on the basis of "Vampire" and "Mother-in-law" by Anton Strashimirov.

On the other hand, television theater is not just a recoding of the literary text, but also its transfer to another communicative situation.. This leads to a change in the text of the original to make it comprehensible to a viewer watching the play half a century and more after its creation . Dobrina Bogdanova directs her attention to an analysis of how the viewer's attitudes and expectations change at the time of the appearance of the dramatic text and at the time of its migration to the television theater. Researching the migration of the literary text in the television theater, Dobrina Bogdanova pays serious attention to the purely television specificity with its limitations, but also with the opportunities it provides.

Dobrina Bogdanova manages to see the details - in the literary original source and in its television adaptations, to interpret them and, in the end, to build a convincing study of the relationship between literature and television theater.

The abstract correctly presents the structure and contributions of the dissertation work.

Conclusion: Dobrina Bogdanova's dissertation "Bulgarian dramatic classics - literary and television perspectives" is an in-depth study that offers interesting and well-motivated interpretations of a specific set of problems: the connection between a dramatic text and its realization (migration) on the stage of a classical or television theater; the dynamics of viewers' receptive attitudes. I propose to award the educational and scientific degree "Doctor" to Dobrina Ivanova Bogdanova in professional field: 2.1 Philology, scientific specialty: Theory and history of literature.

Blagoevgrad,

11.05. 2023 г. Prof. Stiliyan Stoyanov, Ph.D.